

Sygn. akt II PK 220/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krystyna Bednarczyk (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca)

Protokolant Edyta Jastrzębska

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko Prezydentowi Miasta G., Domowi Pomocy Społecznej Nr [...]

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 marca 2005 r.,

kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T.

z dnia 22 kwietnia 2004 r.,

**zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, e oddala
apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy w
C. z dnia 31 grudnia 2003r.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w C. wyrokiem z dnia 31 grudnia 2003 r. oddalił powództwo M. S. przeciwko Prezydentowi Miasta G. oraz Domowi Pomocy Społecznej [...] o przywrócenie do pracy i nie obciążył powoda kosztami postępowania.

Następnie, w wyniku apelacji od powyższego wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w C., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2004 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przywrócił powoda do pracy w pozwanym Domu Pomocy Społecznej [...] na poprzednich warunkach, natomiast oddalił powództwo w stosunku do pozwanego Prezydenta Miasta G. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy w T. stwierdził w szczególności, że wyrok Sądu I instancji wydany został z naruszeniem art. 30 § 4 i art. 45 § 1 k.p., albowiem oświadczenie woli pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony lub o rozwiązaniu umowy bez wypowiedzenia powinno zawierać także określenie przyczyny dokonania tej czynności prawnej; tym bardziej, że „obowiązek wskazania przez pracodawcę przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie ma charakter ochronny dla pracownika, ponieważ umożliwia mu złożenie odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę (art. 264 § 1 k.p.), a wcześniej podjęcie decyzji o celowości wniesienia takiego odwołania ze względu na bezzasadność wypowiedzenia.” Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie: „z oświadczenia woli Pana Prezydenta G. z dnia 14 kwietnia 2003 r. wynika, że przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę była przeprowadzona kontrola w Domu Pomocy Społecznej, która ustaliła, że postępowanie przetargowe w zakresie robót remontowych dachu oraz modernizacji kotłowni budynku nastąpiło z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych (akta powoda) – jakich? Takie sformułowanie przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę jest niewystarczające, zbyt ogólne, nie wskazuje jakie przepisy ustawy o zamówieniach publicznych zostały naruszone, a odwołanie się pozwanego, i to w toku procesu dopiero, do dwóch opinii z lutego i z marca 2003 r. wykonanych na zlecenie pozwanego Prezydenta Miasta G. przez ‘C.’ jest niewystarczające i spóźnione. Opinie te oceniają nie tylko dobór wykonawcy robót i zawarcie umowy na wykonanie określonych prac, ale również przebieg tych prac,

ich wykonanie, jak i roboty dodatkowe. (...) Nie może tak być, że pozwany nie precyzuje, co zarzuca pracownikowi – powodowi, ani powód jako strona nie wie jaka jest skonkretyzowana przyczyna złożonego mu wypowiedzenia, a Sąd dopiero ustala (a to już jest spóźnione), co właściwie i konkretnie było przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę. Nie bez znaczenia jest tu również okoliczność, że umowa pomiędzy zamawiającym – Domem Pomocy Społecznej [...] a wykonawcą – Biurem Obsługi Wycen Nieruchomości była zawarta 1 września 1999 r., a więc cztery lata temu, w czasie odległym, tym bardziej że z dniem 23 września 2002 r. powód został zatrudniony na stanowisku Dyrektora Domu Pomocy Społecznej na czas nieokreślony, a poprzednio od 1 lipca 1998 r. był zatrudniony na czas określony 5 lat (akta osobowe).”

W kasacji od powyższego wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. z dnia 22 kwietnia 2004 r. pełnomocnik pozwanego Domu Pomocy Społecznej zarzuciła naruszenie: po pierwsze – art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c., w szczególności wobec „pominięcia dowodów potwierdzających fakt uznania przez powoda naruszenia w kierowanej przez siebie jednostce organizacyjnej, przepisów ustawy o zamówieniach publicznych oraz pełnej znajomości i świadomości podstaw wypowiedzenia; - dokonania oceny dowodów nie znajdujące odzwierciedlenia w zebranym materiale prowadzącej do przyjęcia stanowiska, iż badanie przyczyn wypowiedzenia powodowi umowy o pracę miało miejsce w trakcie postępowania dowodowego oraz, iż odwołanie się pozwanego do dwóch opinii z lutego i marca 2003 r. dopiero w toku procesu jest niewystarczające i spóźnione; - pominięcia, iż (...) postępowanie dowodowe prowadzone było w celu ustalenia jego pozorności”; po drugie – art. 45 § 1 w związku z art. 30 § 4 k.p. poprzez „przyjęcie, iż przyczyna wypowiedzenia była określona zbyt ogólnie, odległa w czasie, niebezpośrednia i nierzeczywista, tym samym wypowiedzenie nie spełnia przesłanki uzasadnienia określonej w art. 30 § 4 k.p.”; po trzecie – „art. 28a ustawy o finansach publicznych – poprzez nieuwzględnienie odpowiedzialności kierownika jednostki budżetowej należącej do sektora finansów publicznych za naruszenie zasad stosowania przepisów o zamówieniach publicznych”; po czwarte – art. 45 § 2 k.p. „poprzez nie uwzględnienie, iż stosownie do przepisów ustawy o pomocy społecznej, podstawą powstania stosunku pracy na stanowisku Domu

Pomocy Społecznej jest powołanie, oraz z uwagi na fakt naruszenia ustawy o zamówieniach publicznych i ustawy o finansach publicznych zachodziła przesłanka niemożliwości i niecelowości uwzględnienia żądania powoda o przywrócenie do pracy.” Równocześnie, pełnomocnik skarżącej podniosła, że przyjęcie kasacji do rozpoznania uzasadniają: po pierwsze – okoliczność, iż wskazane „naruszenie prawa materialnego (...) oczywiście narusza prawo”; po drugie – potrzeba rozpoznania dwóch zagadnień prawnych: (1) „czy wypowiedzenie umowy o pracę z przyczyn naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych kierownikowi jednostki sektora finansów publicznych, na którym ciążyą szczególne obowiązki wynikające z przepisów ustawy o finansach publicznych, o których pracodawca podjął informację po upływie możliwości postawienia zarzutu naruszenia dyscypliny finansów publicznych (tj. 3 lat), może być uznane za niebezpośrednie i nierzeczywiste, tym samym naruszające przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę”; oraz (2) „czy uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za nieuzasadnione i z naruszeniem przepisów o wypowiedzaniu umów o pracę w związku z określeniem przyczyny wypowiedzenia zbyt ogólnikowo kierownikowi jednostki sektora finansów publicznych, na którym ciążyą szczególne obowiązki wynikające z przepisów ustawy o finansach publicznych, uzasadnia uwzględnienie żądania pracownika o przywrócenie do pracy.” W konsekwencji, w kasacji sformułowany został wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, względnie o zmianą zaskarżonego wyroku w pkt 1 i oddalenie apelacji powoda lub „przy uwzględnieniu tylko naruszenia art.. 45 § 2 k.p. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 sentencji w ten sposób, że zasądza odszkodowanie.”

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do wymagań prawnych określonych w art. 30 § 4 k.p., składając oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o pracę pracodawca ma obowiązek wskazania przyczyny uzasadniającej to wypowiedzenie, która powinna być konkretna i rzeczywista (por. w szczególności: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1997 r., I PKN 419/97; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1999 r., I

PN 670/98; ; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., I PN 641/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2000 r., I PN 99/00).

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że pismem z dnia 14 kwietnia 2003 r. strona pozwana wypowiedziała powodowi umowę o pracę z tej przyczyny, że „przeprowadzona kontrola w Domu Pomocy Społecznej ustaliła, że postępowanie przetargowe w zakresie robót remontowych dachu oraz modernizacji kotłowni budynku nastąpiło z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych” (k. 9-10 akt sprawy), przy czym powodowi znana była również treść ‘Opinii dotyczącej przeprowadzenia procesu sprawdzającego w zakresie wybranej tematyki odnoszącej się do przeprowadzonego postępowania przetargowego związanego z wykonaniem robót remontowo-budowlanych dot. wymiany pokrycia dachowego na Domu Pomocy Społecznej (zwanej nadal: ‘Opinią’) z dnia 17 marca 2003 r., sporządzonej na zlecenie Urzędu Miejskiego z dnia 8 stycznia 2003 r., w której sformułowane zostały powyższe zarzuty wskazane w wypowiedzeniu umowy o pracę, co powód potwierdził także w czasie jego przesłuchania przed Sądem Rejonowym – Sądem Pracy (k. 62 akt sprawy). Tymczasem w pozwie, w którym powód domagał się uznania powyższego wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, stwierdził on: „Zdaniem powoda, powyższa przyczyna wypowiedzenia jest pozorna. Faktycznie wypowiedzenie umowy o pracę wiąże się wyłącznie z lokalną działalnością polityczną powoda.” (k. 3 akt sprawy). W tej sytuacji, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy rozpoznając powództwo podjął czynności procesowe w celu ustalenia, czy wskazana przez stronę pozwaną przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę z powodem była konkretna i rzeczywista; okazało się to niezbędne tym bardziej, że składając wyjaśnienia przed tym Sądem powód ponownie stwierdził: „Ja nie zgadzam się z podaną mi przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę. Moim zdaniem przyczyną tego wypowiedzenia umowy o pracę jest fakt, że w ostatnich wyborach samorządowych, w których również startowałem jako kandydat niezależny na stanowisko prezydenta G., w drugiej turze również prowadziłem działalność polegającą na wspieraniu komitetu wyborczego kontrkandydata obecnego prezydenta G. (...)”. W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 grudnia 2003 r. stwierdził, że zarzuty wskazane w wypowiedzeniu umowy o

pracę z powodem, a zawarte w ‘Opinii’, okazały się konkretne i rzeczywiste oraz stanowiły wystarczającą podstawę do rozwiązania z powodem umowy o pracę za wypowiedzeniem. W tej sytuacji, trafny okazał się podniesiony w kasacji od zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego zarzut, że zawarta w uzasadnieniu tego wyroku ocena prawna i stwierdzenie – w tym w szczególności następujące fragmenty tego uzasadnienia: „Sąd I instancji z naruszeniem przepisów prawa materialnego art. 30 § 4 i art. 45 § 1 Kodeksu pracy wydał zaskarżony wyrok. (...) Naruszenie art. 30 § 4 k.p. przez stronę pozwaną jest oczywiste. (...) Badanie przyczyn wypowiedzenia powodowi umowy o pracę w trakcie postępowania dowodowego, jak to miało miejsce przed Sądem I instancji w przedmiotowej sprawie, zakłada w istotny sposób precyzyjnie uregulowany tryb odwoływania się do Sądu Pracy, prowadzi do szukania przyczyn wypowiedzenia, stwarza możliwość powoływania nowych przyczyn, nie tych jakie miał na uwadze pracodawca rozwiązując stosunek pracy, (...). Z oświadczenia woli Pana Prezydenta G. z dnia 14 kwietnia 2003 r. wynika, że przyczyną wypowiedzenia powodowi umowy o pracę była przeprowadzona kontrola w Domu Pomocy Społecznej, która ustaliła, że postępowanie przetargowe w zakresie robót remontowych dachu oraz modernizacji kotłowni budynku nastąpiło z naruszeniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych (akta osobowe powoda) – jakich? Takie sformułowanie przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę jest niewystarczające, zbyt ogólne, nie wskazuje jakie przepisy ustawy o zamówieniach publicznych zostały naruszone, a odwołanie się pozwanego, i to w toku procesu dopiero, do dwóch opinii z lutego i z marca 2003 r. wykonanych na zlecenie pozwanego Prezydenta Miasta G. przez ‘C.’ jest niewystarczające i spóźnione.” – naruszają zarówno art. 233 § 1 k.p.c., jak i art. 328 § 2 k.p.c., skoro Sąd Okręgowy w ogóle nie wziął pod uwagę tego, że Sąd pierwszej instancji prowadził postępowanie dowodowe w celu ustalenia, czy podniesiony przez powoda zarzut ‘pozorności wskazanej przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę’ jest zasadny, a w jego wyniku zasadność tego zarzutu wykluczył, bowiem wskazane przez stronę pozwaną w wypowiedzeniu umowy o pracę z powodem przyczyny tego wypowiedzenia okazały się konkretne i rzeczywiste. Ponadto, Sąd Okręgowy nie wziął również pod uwagę tego, iż w znanej powodowi ‘Opinii’, sporządzonej w marcu 2003 r., w nawiązaniu do której

pracodawca w kwietniu 2003 r. sformułował przyczyny wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, wskazane zostały przepisy ustawy o zamówieniach publicznych, których naruszenie zarzucono powodowi. W konsekwencji, trafny okazał się także podniesiony w kasacji zarzut niewłaściwej wykładni i zastosowania przez Sąd Okręgowy w rozpoznawanej sprawie art. 30 § 4 oraz art. 45 § 1 k.p. Natomiast bezprzedmiotowy okazał się w rozpoznawanej sprawie podniesiony w kasacji zarzut naruszenia art. 28a ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.) „poprzez nieuwzględnienie odpowiedzialności kierownika jednostki budżetowej (...) za naruszenie zasad stosowania przepisów ustawy o zamówieniach publicznych”, ponieważ karalność naruszenia dyscypliny finansów publicznych ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęły trzy lata (art. 146 ust. 1 tej ustawy), a podstawą wypowiedzenia umowy o pracę z powodem był w danym wypadku zarzut naruszenia przepisów ustawy o zamówieniach publicznych, a nie przepisów ustawy o finansach publicznych.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. (dotychczas: art. 393¹³ k.p.c.) orzekł jak w sentencji.

Teza:

Podniesienie w kasacji od wyroku Sądu drugiej instancji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. jest zasadne w sytuacji, gdy w uzasadnieniu tego

wyroku Sąd stwierdził, iż badanie przyczyn wypowiedzenia powodowi umowy o pracę w trakcie postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji stanowiło naruszenie przepisów prawa materialnego art. 30 § 4 i art. 45 § 1 k.p., nie biorąc pod uwagę tego, że Sąd pierwszej instancji prowadził postępowanie dowodowe w celu ustalenia zasadności podniesionego przez powoda zarzutu 'pozorności wskazanej przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę'.

.